

Dialogur heldur enn herferðir

Oddagrein

EIN av umhvørvisfelagsskapunum ger nú aftur um seg og aftur hesaferð kemur tað okkum feroyingum við. Talan er ikki beinleiðis um grind men hesaferð snýr tað seg um olju.

GREENPEACE, sum ikki er kent fyri at ganga júst okkum feroyingum nær, tá tað snýr seg um grindahval, hevur tó gjørt seg inn á smátjóðir við sera óhepnum fylgjum. So vit vita ikki, hvat vit hava í væntu, nú hesin felagsskapurin hevur paikað út júst ekið kring Føroyar sum sitt komandi stríðsøki.

VIT minnst annars, hvussu hesin felagsskapurin fyri góðum ár síðani megnaði at fáa eitt av heimsins størstu og ríkastu feløgum, Shell til at slaka og stöðga eini ætlan at søkkja ein brútan oljupall stutt frá føroyska markinum. Tá hildu vit tað vera rætt at stríðast imóti hesi ætlan, tí hon umframt at vera dækingarhottan eisini kundi skaða føroysk áhugamál, um leiðimar við mark okkara gjørdust ein framtíðar kirkjugarður fyri burturkast frá oljivinnuni. At tað so seinni er komið ymiskt fram, sum visir, at Greenpeace hevur brúkt skeivar upplýsingar í málinum, er spell, men lata vit tað málið liggja hesaferð.

NÚ snýr tað seg um eitt annað mál. Greenpeace vil forða allari oljuleiting og hava teir í hesum sambandi sett trý fólk uppá Rockall. Endamálið við hesum heldur lagna tiltaki er at vísa umheiminum, at felagsskapurin er imóti viðari oljuleiting, tí hon bert førir til veðurlagsbroytingar, sum kunnu forkoma manna-ættini. Her er helst talan um fyrsta stig í eini viðari herferð, sum heit givið eisini fer at fenna um føroyska ekið fyrr ella seinni.

LAT okkum gera tað púra greitt, at vit eiga at taka undir við tiltøkum, sum kunnu minka um dækingina. Spurningurin er bara, um tað eru Greenpeace og aðrir líkandi felagsskapir, ið hava patent uppá rættu og einasta rættu svandi uppá, hvussu hetta skal gerast. Tað hava teir ikki. Men tað er gott, at tað er onkur, sum ger vart við dæking og umhvørvismál, og eftir okkara tykki er tað bæði rætt og naturligt, at stóru oljuleitingini, sum hava vunnit nógvir pengar uppá olju- og gassvinnu, seta pengar av til fyrsta tál fyrsta at minka mest moguligt frá dækingi árið og harnæst í granskning í alternativum varandi orkukeldum. Tað er eisini til vit á hesum stað fyrri stuttum skutu upp, at Føroyar sum fyrsta landið setir í megalgar lisenstreytir, at ávís upphædd av samlaða vinninginum skal brúkast til at granska í varandi orkukeldur.

MEN harrá og so til frá degi til dags at stöðga útvekinginum kunnu vit á óngan hátt góttaka. Tað forir bert við sær kaos og ankari. Og er tað hetta, sum Greenpeace vil, so fáa teir ongan sum helst samhuga frá okkum. Tað má her talan vera um ein skilgáðan dialog, har bæði vinna, myndugleikar og áhuga-felagsskapir hvør sær og í felag royna, at finna nýggjar loysnir.

GREENPEACE hvørki skal, kann ella eiga at sleppa at seta kilar í ein nátturligan útveking á Atlantsmótinum, har tað m.a. er ynski feroyinga, at tað verður leitað eftir olju og gassi.

TAD er ein sannroynd, at heimsins lond hungra eftir orku. Tað, bert tí heldur ikki til frá degi til dags at stongja av moguleikarum, hjá teimum tilfaturskomnu londunum at fáa lut í menningini, og tað gera vit, um felagsskapir sum Greenpeace fáa loyvi at bestemma. Vit mugu heldur til at seta stór krøv til, hvussu vit stíg fyrri stig kunnu minka um varandi dæking frá ymsum fossilum orkukeldum, og vit mugu so burturav vinninginum frá troytanini av somu fossilu orkukeldum seta fleiri pengar av til granskningina í alternativa orku, og tað er netupp hetta vit hava skotið upp kundir verid okkara føroyska ikast til tann globala orkupolitikkinn.

TALAN er um javnvág í hesum máli sum í so mongum øðrum. Vit hava brúk fyrri at hoyra sjónarmiðini hjá øllum og síðani taka tað besta burtur úr. Men vit kunnu á óngan hátt lata okkum hótta og brúka av ávísam felagsskapum, sum hugsa meira um, hvussu teir sjálvir skulu yvirfira enn ta sak, sum teir nú stríðast fyrri.

VIT hava altíð hildið tað verid rætt feroyinga at kunna drepa grind, soleingi sum hesin stovnur ikki er hótur. Men vit hava um somu tíð hildið tað verid rætt at lurta eftir og geva teimum felagsskapum, sum hava vist okkum á skilaleyst dráp, gætur, tí hetta í síðsta enda tæni okkara egnu sök. Men at „ætta Greenpeace“ tilfingur í hesum døgum, har felagsskapurin hevur funnið sær eitt nýtt mál at yvirfira uppá, ætla vit okkum ikki, tó at vit í pringippinum eru samdir um, at vit eiga at gera illogur í bæði fyrirbygging av dæking og granskning í alternativa orku. Vit vilja lurta men vit kunnu ikki lata okkum styra av einum felagsskapi, sum við síni einvisu herferð kann skapa kaos.

LATIÐ okkum troyta olkuríkidomið við skynsemi. Latid okkum seta strong krøv til dæking. Latid okkum seta pengar av til granskning. Til tess at kunna tað - latid okkum so fara undir miðvísu oljuleiting og vóna, at vit finna hana og fáa hana upp til gagns fyrri verandi og komandi ættarlíð. Hetta má og skal ikki vera uppá troyttar hjá ávísam fanatískum felagsskapum. Latid okkum brúka dialogin framum einvisar herferðir í hesum máli.

Sosialurin

Vilhelm Johannesen, lógtingsmaður:

Vit hava eina ódugnaliga politiska leiðslu

Seinni í hesum árinum verða samráðingar millum landsstýrið og donsku ríkisstjórnina. Longu nú eru ábendingar um, at sami línudansurin, sum eyðkendi samráðingarnar seinast, verður endurtikin

SÍÐANI 1992 hava fleiri samráðingarmfør verið millum donsku ríkisstjórnina og Føroya Landsstýri. Frá føroyskari síðu hava samráðingarleiðararnir verið fyrst Atli Dam og síðani Marita Petersen úr javnaðarflokkinum og nú Edmund Joensen úr sambandsflokkinum.

Tey fyrstu samráðingarmførini vóru ikki avtalað framanundan. Boð komu nær sagt á náttartíð um at koma til samráðingarborðið á Christiansborg dagin eftir. Men hóast hetta, so møttu føroysku samráðingarfólkini og sötú við samráðingarborðið, sum ein maður. Úrslitini høvdu helst verið óðrvísi, og til størri gagn fyrri føroyska samfelagið, um so var, at avtala varð gjørd um samráðingarnar í góðari tíð aðrenn, soleiðis at føroysku samráðingarfólkini finga mogleika at brynja seg til hesar samráðingar við nágreinligum fyrreikingum.

SÍÐANI Edmund Joensen tók yvir sum samráðingarleiðari hevur stöðan verið óðrvísi. Nú hava danir boðað frá samráðingunum longu fleiri mánaðir framanundan. Tað vil siga, at føroysku samráðingarfólkini hava fingið rimuliga góða tíð, til neyðugar fyrreikingar. Men hóast hetta, so hendi tað, seinast samráðingar vóru, at grindin gekk í fleiri bólkum tá farið varð til samráðingarnar. Onkur fór til samráðingarborðið við tí fyrri eyga, at jann parturin av skuldini til ríkiskassan, sum stavar frá bankabjargingunum, skuldi strikast. Onkur annar við tí fyrri eyga, at fáa rentufrítøku

fyrri tey lán, sum landskassin hevur hjá ríkiskassanum.

Eftir tí vit frætta, er heildarveitingin úr ríkiskassanum (blokkurin), høvudsamlið á skránni til hetta samráðingarmfarið. Vit frætta eisini, at semja er ikki í samgonguni um, hvussu hetta mál skal loysast. Landsstýrismaðurin í figgiarmálum og fólkaflokkurin vilja at heildarveitingin skal kapitaliserast. Løgmaður og sambandsflokkin vilja onga broyting. Ósemja er sjálvandi eisini um onnur mál í sambandi við komandi samráðingarnar. Tað er ikki bert ríkissambandið, ið veit um ósemjuna, sum valdar í Tinganesi. Hetta veit Guð og hvør maður og hvørt mansbarn í Føroyum.

Spurningurin um at kapitalisera heildarveitingina úr ríkiskassanum hongur saman við spurninginum um at broyta ríkissættarlígu stöðuna. Um heimastrylslógin verður avloyst av eini sjálvstrylslóge eigur spurningurin um at kapitalisera heildarveitingina at verða viðgjørdur í tí sambandinum. Sostatt er tað burturvið at tosa um kapitalisering av blokkinum nú. Hetta merkir kortini ikki at vit ikki eiga at samráðast við danir um heildarveitingina. Tað eiga vit avgjørt at gera og endamálið má vera at heildarveitingin hækka.

Heildarveitingina úr ríkiskassanum fáa vit til figging av ikki yvirtiknum málsekkjum. Hesin peningur er danski parturin av út-reiðslunum til m.a. almannaverkið, heilsuverkið og skúlaferkið. Og hugsa

vit um stöðuna á almannaoðinum, heilsuðinum og skúlaðinum, so er ongin ivi um annað enn tað, at vit eru eftirbátar í mun til hin partin av ríkinum, og tí er tað avgjørt neyðugt at føroyska samráðingarnvevndin fer til samráðingarborðið við nógvum og skilagóðum grundgevingum fyrri, at heildarveitingin verður hækkað.

Eg skal ikki ráðgeva lögmanni og sambandsflokkinum. Heldur ikki figgiarmálaráðharranum og fólkaflokkinum ella restini av landsstýrinum og samgonguni. Men eg veit hvat javnaðarflokkurin vildi gjørt í hesi stöðuni, um hann hevði ta politisku leiðsluna, og tí stóð á odda fyrri føroysku samráðingarnvevndini í komandi samráðingunum millum landsstýrið og donsku stjórnina.

Fyrri tað fyrsta høvdu vit greitt donsku stjórnini frá, at Føroyar eru eftirbátar á almannaoðinum, at fólkapeniónin í Føroyum er nógv lægri enn í Danmark og at stöðan er tann sama tá talan er um aðrar sosialar pensiónir, eitt nú avlomispeni-

ónina og um almannaveitingar yvirhøvur.

Fyrri tað næsta høvdu vit greitt stjórnini frá, hvussu vónalig stöðan er á heilsuðinum, bæði tá talan er um sjúkrahúsverkið og heilsu-tænastuna annars. Sparingarnar á heilsuðinum seinastu árinu hava niðurlagt sjúkraviðgerð og sjúkrarøkt í slíkan mun at bæði viðgerð og røkt eru undir alt lágmærk.

Fyrri tað triðja høvdu vit greitt dønum frá, at á skúlaðinum hava vit heldur onki at rópa hurrá fyrri, hvørki tá talan er um bygningar og útbúgvingartilboð. Teir flestu skúlabygningarnir eru niðurslitnir orsakað av væntandi viðlíkahaldi seinastu árinu. Og fyrri at spara enn meira hevur landsstýrismaðurin í skúlamáli um fleiri ár roynt at niðurlagt skúlar.

Men javnaðarflokkurin stendur tíværri ikki á odda í hesum samráðingum. Tað ger sambandsflokkin. Vit fáa so at vita hvat samráðingarleiðarinn megnar, bæði tá talan er um at samansjóða føroysku sjónarmiðini aðrenn samráðingarnar, og tá talan er um at leggja tær røttu grundgevingarnar greitt fram fyrri donsku stjórnina.

Spýrst onki burtur úr, kunnu vit staðfesta, at vit hava eina ódugnaliga politiska leiðslu. Eina leiðslu, ið eiga at verða úskift beinan vegin, ella sum maðurin segði, heldur í gjár enn í morgin ella ovurmorgin.

Klakksvík, 14. juni 1997
Vilhelm Johannesen

Lesarabrøv

Til Gekkin SVF

Einaferð enn spældi eg Gekkin. Hettar var seinasta friggjakvöld 13.06.97. Eg var heppin hettar kvöldið. Í øðrum spæli á síðu 2 fekk eg eitt vanrætt rað næstan beinanveg, við tölunum 7-13-30-45-66. Eg ringdi til Gekkin og fekk samband alt fyrri eitt.

Ein dama sigur »bída við«. Aftaná at tvey nummur eru drigin kemur hon aftur og spyr: »ringja tygum úr Havni«. Hesum jattaði eg og gav henni navn og telefonnummar.

Hon sigur, at tvey onnur hava ringt, tygum fara á posthúsið eftir 300 kr., far-

væl, og leggur á.

Spælið heldur fram og eg verid meira og meira bilslin. Aftaná uml. 7 tøl ringir klokkan, og Rudold sigur »Bingo - vit hava fingið bingo-bingo«.

Eg minnst ikki, hvadani vinnarnir vóru. Eftir sat eg firtin við hesum spurning-

um:

1. Hví slapp eg ígjøgnum?
2. Hví helt spælið fram?

Vinarliga

Herluf Joensen